

บทที่ 2

ประนีประนอมยอมความ

ประนีประนอมยอมความเป็นสัญญาชนิดหนึ่งที่บัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 17 มาตรา 850 ถึง มาตรา 852 รวม 3 มาตรา แต่เนื่องจากเป็นวิธีหนึ่งของการระงับข้อพิพาท หรือข้อบาดหมางของคู่กรณี จึงมีการทำสัญญาประเภทนี้กันมาก หรือแม้กระทั่งภายหลังที่มีคดีขึ้นสู่ศาลแล้ว ก็มีการทำประนีประนอมยอมความกันในชั้นศาลมากเช่นกัน หรือที่เรียกกันว่าศาลพิพากษาตามยอมนั่นเอง

ลักษณะของสัญญาประนีประนอมยอมความ

มาตรา 850 อันว่าประนีประนอมยอมความนั้น คือสัญญาซึ่งผู้ เป็นคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายระงับข้อพิพาทอันใดอันหนึ่งซึ่งมีอยู่ หรือ จะมีขึ้นนั้นให้เสร็จไปด้วยต่างยอมผ่อนผันให้แก่กัน

จากบทบัญญัติมาตรา 850 สัญญาประนีประนอมยอมความมีลักษณะดังนี้

1. เป็นสัญญาซึ่งประกอบด้วยคู่สัญญา 2 ฝ่ายขึ้นไป แต่ละฝ่ายจะมีคนเดียวหรือหลายคน และจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้

(1) การเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความหรือไม่ให้ดูที่เนื้อหาของสัญญา มิใช่ดูที่ชื่อที่ปรากฏในสัญญา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 343/2524 แม้สัญญาจะใช้ชื่อเรียกว่าหนังสือรับสภาพหนี้ แต่ข้อความในสัญญานั้นจำเลยยอมรับว่ามีหนี้อยู่กับโจทก์จริง และยอมตกลงผ่อนชำระหนี้ให้แก่โจทก์เป็นงวด ๆ จึงเห็นได้ชัดว่าเป็นการที่โจทก์จำเลยทั้งสองฝ่ายระงับข้อพิพาทที่มีขึ้นตามมูลหนี้เดิมให้เสร็จไปด้วยต่างยอมผ่อนผันให้แก่กัน กรณีเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความตาม ป.พ.พ. มาตรา 850 หาใช่เป็นการรับสภาพหนี้โดยกำหนดเวลาและเงื่อนไขให้จำเลยชำระหนี้ไม่ เมื่อเป็นสิทธิเรียกร้องอันตั้งหลักฐานขึ้นโดยสัญญาประนีประนอมยอมความจึงมีอายุความ 10 ปี ตาม ป.พ.พ.มาตรา 168

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 879/2538 โจทก์จำเลยทำข้อตกลงกันแม้จะเรียกว่าเป็นหนังสือรับสภาพหนี้ แต่มีข้อสาระสำคัญว่าจำเลยยอมรับว่าได้ส่งจ่ายเช็คพิพาทให้โจทก์และจะชำระหนี้ให้โจทก์ เมื่อศาลตั้งผู้จัดการมรดกของ ถ. และผู้จัดการมรดกได้จำหน่ายทรัพย์สินมรดกแล้ว โดยโจทก์ยอมถอนคำร้องทุกข์ในคดีเช็คพิพาทที่โจทก์ร้องทุกข์ไว้ ข้อตกลงระหว่างโจทก์จำเลยเป็นกรณีที่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายต้องการระงับข้อพิพาทที่มีอยู่ให้เสร็จไปด้วยต่างฝ่ายต่างยอมผ่อนผันให้แก่กันจึงเข้าลักษณะสัญญาประนีประนอมยอมความตาม ป.พ.พ.มาตรา 850 จำเลยจึงไม่ต้องรับผิดชอบชำระหนี้ตามเช็คพิพาทแก่โจทก์

(2) ผู้ใช้อำนาจปกครองจะทำสัญญาประนีประนอมยอมความโดยมิได้รับอนุญาตจากศาลไม่ได้ หากฝ่าฝืนสัญญานั้นย่อมไม่มีผลสมบูรณ์หรือตกเป็นโมฆะตามมาตรา 1574 (12)

(3) วัตถุประสงค์ของสัญญาต้องไม่เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย ไม่เป็นการพันวิสัย หรือไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน มิฉะนั้นเป็นโมฆะ (มาตรา 150, 151 (มาตรา 113, 114 เดิม)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2018/2525 ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง คຸ່ມครອງแรงงาน ซึ่งออกตามอำนาจตามความในข้อ 2 และข้อ 14 แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 หมวด 5 กำหนดอัตราค่าชดเชยซึ่งนายจ้างจะต้องจ่ายให้แก่ลูกจ้างประจำที่เลิกจ้าง และประกาศของคณะปฏิวัตินี้ดังกล่าวข้อ 13 วรรคสองระบุว่า "ผู้ใดมีสิทธิได้รับเงินทดแทน ค่าจ้างหรือเงินอื่นจากนายจ้างตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 19 ลงวันที่ 13 ตุลาคม 2501 ให้คงรับต่อไป" ดังนั้นการที่โจทก์ในฐานะลูกจ้างและจำเลยในฐานะนายจ้างได้ตกลงกำหนดจำนวนเงินค่าทำงานล่วงเวลา ค่าทำงานในวันหยุดตามประเพณี วันหยุดพักผ่อนประจำปี และค่ารักษาพยาบาลเป็นเงินจำนวนหนึ่ง โดยโจทก์ไม่ติดใจเรียกร้องเงินอื่นใดจากจำเลยอันหมายถึงเงินค่าชดเชยและเงินค่าครองชีพนั้น ย่อมถือได้ว่าเป็นการตกลงที่ผิดแผกแตกต่างกัน บทบัญญัติของประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 13 ซึ่งเป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้น เพื่อยังให้เกิดความเป็นธรรมและความสงบเรียบร้อยขึ้นในบ้านเมือง อันถือเป็นกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน สัญญาประนีประนอมยอมความระหว่างโจทก์จำเลยดังกล่าว ซึ่งมีการตกลงผิดแผกแตกต่างจากบทกฎหมายดังกล่าวจึงเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 114

2. เป็นสัญญาที่ระงับข้อพิพาทให้เสร็จสิ้นไป กล่าวคือ คู่สัญญาต้องมีวัตถุประสงค์ในการทำสัญญาเพื่อระงับข้อพิพาทซึ่งมีอยู่หรือจะมีขึ้นให้เสร็จสิ้นไป หากแม้ตั้งใจจะทำสัญญาประนีประนอมยอมความกัน แต่ข้อความในสัญญาไม่เป็นการระงับข้อพิพาทให้เสร็จสิ้นไป สัญญานั้นก็ไม่เป็นสัญญาประนีประนอมยอมความ

(1) ข้อพิพาทซึ่งมีอยู่ หมายถึงข้อพิพาทเกิดขึ้นแล้วในขณะที่คู่กรณีหรือคู่สัญญาจะตกลงประนีประนอมยอมความกัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2175/2524 โจทก์ใช้เหล็กเส้นผิดขนาดจากที่กำหนดไว้ในแบบในการก่อสร้างอาคารเรียนให้จำเลย โจทก์จึงบันทึกข้อความไว้ว่ายินดีให้จำเลยหักเงินค่าปรับตามจำนวนที่จำเลยกำหนดไว้ได้ และจำเลยยินยอมให้โจทก์ดำเนินการก่อสร้างต่อไป โดยไม่ต้องรื้ออาคารที่ก่อสร้างไปแล้ว ดังนี้ ไม่ใช่เป็นเรื่องเบี่ยงปรับที่ตกลงกันไว้ล่วงหน้า ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 379 แต่เป็นกรณีที่โจทก์จำเลยทำความตกลงระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นแล้วตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 850 โจทก์ต้องจ่ายเงินแก่จำเลยตามที่จำเลยกำหนดไว้ ปัญหาว่าฝ่ายใดผิดสัญญาหรือเสียหายเล็กน้อยเพียงโดยยอมเป็นอันยุติ ไม่มีเหตุที่จะรื้อฟื้นขึ้นมาพิจารณาอีก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5795/2538 โจทก์ฟ้องว่า จำเลยยื่นเรื่องราวโอนขายที่พิพาทให้แก่ผู้อื่นโดยมิได้แจ้งความประสงค์ที่จะขายให้แก่โจทก์ซึ่งเป็นผู้เช่าก่อนแม้จะเป็นการกล่าวอ้างว่าจำเลยมิได้ปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ดังกล่าว แต่ก็เป็นการกล่าวอ้างที่มิใช่เนื้อหาของฟ้อง หากแต่เป็นการกล่าวอ้างถึงที่มาของข้อพิพาทเท่านั้น ข้อกล่าวอ้างที่เป็นเนื้อหาของฟ้องคือให้จำเลยปฏิบัติตามข้อตกลงที่จำเลยทำไว้กับโจทก์เป็นสำคัญ เมื่อจำเลยตกลงจะขายที่พิพาทให้แก่โจทก์ในราคา 550,000 บาท ตามที่บันทึกเป็นเอกสารกันไว้ ซึ่งบันทึกข้อตกลงดังกล่าวนี้เข้าลักษณะเป็นการระงับข้อพิพาท ซึ่งมีอยู่หรือจะมีขึ้นให้เสร็จสิ้นไปด้วยต่างยอมผ่อนผันให้แก่กัน จึงเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความตาม พ.พ.มาตรา 850 มีผลบังคับได้ การที่จำเลยไม่ยอมขายที่พิพาทให้แก่โจทก์ตามราคาที่ตกลงกันไว้แต่จะขายในราคา 1,177,500 บาท ผิดไปจากข้อตกลง ถือได้ว่าจำเลยประพฤติผิดสัญญา เป็นการโต้แย้งสิทธิของโจทก์ โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องบังคับให้จำเลยปฏิบัติตามข้อตกลง

(2) ข้อพิพาทจะมีขึ้น หมายถึงยังไม่มีข้อพิพาทอันใดอันหนึ่งเกิดขึ้น แต่คู่กรณีหรือคู่สัญญาคาดหมายว่า จะมีข้อพิพาทอันใดอันหนึ่งเกิดขึ้น จึงทำสัญญา

ประนีประนอมยอมความระงับข้อพิพาทที่คาดหมายนั้นไว้ล่วงหน้า เพื่อเป็นการป้องกันไว้ก่อน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3045/2530 โจทก์กับจำเลยทั้งสามมีกรรมสิทธิ์ร่วมกันในที่ดินพิพาท การกำหนดลงไปในเอกสารสองฉบับว่า ผู้ใดได้ที่ดินส่วนใด ย่อมเป็นการระงับข้อพิพาทอันจะมีขึ้นให้เสร็จไป เพราะเป็นการตกลงเพื่อให้เป็นที่แน่นอนไม่ได้เถียงแย้งกันเอาที่ดินส่วนนั้นส่วนนี้ ทั้งตามข้อตกลงก็ระบุว่าจะนำช่างรังวัดทำการปักหลักเขตแสดงว่า มีการตกลงกันแน่นอนแล้ว มิฉะนั้นยอมจะนำช่างรังวัดที่ดินเพื่อแบ่งแยกมิได้ และหลังจากรังวัดแล้วจึงจะรู้เนื้อที่ของแต่ละคนเป็นที่แน่นอน เอกสารดังกล่าวจึงเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความตาม ป.พ.พ.มาตรา 850

(3) **สิ่งที่สำคัญที่สุดจะต้องมีข้อพิพาทไม่ว่าซึ่งมีอยู่หรือคาดหมายว่าจะมีขึ้นก็ตามก่อน** แล้วจึงตกลงระงับข้อพิพาทนั้น หากไม่มีข้อพิพาทใดเกิดขึ้นหรือไม่อาจคาดหมายได้ว่าจะมีข้อพิพาทใดเกิดขึ้นแล้ว แม้คู่สัญญาจะมีการตกลงกัน ข้อตกลงนั้นก็ไม่ใช้สัญญาประนีประนอมยอมความ เพราะไม่มีข้อพิพาทใดที่จะระงับ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3038/2533 โจทก์และ ม. เอาที่ดินพิพาทไปขายฝากไว้กับจำเลยแล้วไม่ได้คืนตามกำหนดระยะเวลาในสัญญา ที่ดินพิพาทตกเป็นของจำเลยโดยเด็ดขาด เป็นเรื่องการทำนิติกรรมขายฝากที่ดินโดยทั่วไป มิได้ก่อให้เกิดกรณีพิพาทระหว่างโจทก์ ม. และจำเลย การที่โจทก์ไปร้องทุกข์ต่อสำนักนายกรัฐมนตรีขอให้ทางราชการไต่ถามเกลี้ยให้จำเลยขายที่ดินพิพาทคืนแก่โจทก์ นายอำเภอจึงทำการไต่ถามเกลี้ยตามคำร้องทุกข์ของโจทก์ก็มีไซ้กรณีพิพาทระหว่างโจทก์จำเลย เพราะจำเลยไม่มีเรื่องอะไรที่จะพิพาทกับโจทก์แต่เป็นเรื่องที่โจทก์ต้องการซื้อที่ดินพิพาทจากจำเลยโดยขอให้ทางราชการช่วยไต่ถามเกลี้ยให้ ทั้งบันทึกคำเปรียบเทียบของนายอำเภอก็ไม่มีข้อความระบุว่า นายอำเภอไต่ถามเกลี้ยเนื่องจากมีข้อพิพาทระหว่างโจทก์จำเลย และเป็นการไต่ถามเกลี้ยเพื่อระงับข้อพิพาทตาม ป.พ.พ.มาตรา 850 ดังนี้ จึงไม่ใช่สัญญาประนีประนอมยอมความแม้จำเลยจะลงลายมือชื่อในเอกสารก็ไม่มีคามผูกพันที่จะปฏิบัติตามข้อตกลงในเอกสารดังกล่าว

(4) **การระงับข้อพิพาทให้เสร็จสิ้นไปนั้น** ในสัญญาจะต้องมีรายละเอียดข้อตกลงต่อกันที่แน่นอนเกี่ยวกับจำนวนเงินหรือการปฏิบัติเพื่อการชำระหนี้ วิธีการชำระหนี้ อันจะทำให้ปราศจากการโต้แย้งกันอีก จึงจะถือว่าเป็นการระงับข้อพิพาทให้เสร็จสิ้นไป

หากไม่มีรายละเอียดข้อตกลงที่แน่นอนอันปราศจากการโต้แย้ง เช่น ยังต้องตกลงจำนวนค่าเสียหายหรือค่ารักษาพยาบาลกันอีกเป็นต้น หรือเป็นเพียงการแสดงเจตนาเพื่อระงับแต่ฝ่ายเดียวอันเป็นเพียงข้อเสนอเท่านั้น ยังไม่ถือว่าเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความ เพราะไม่มีการระงับข้อพิพาทให้เสร็จสิ้นไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3247/2524 เอกสารมีข้อความว่า โจทก์จำเลยต่างแสดงความประสงค์จะขอให้ช่างแผนกช่างของสำนักงานที่ดินออกไปรังวัดที่ดินของตน เพื่อให้ทราบเขตที่แน่นอนของแต่ละฝ่าย ดังนี้ มิใช่สัญญาประนีประนอมยอมความ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3600/2524 นายจ้างของคนขับรถที่ขับรถชนรถยนต์ของโจทก์เสียหาย มีผู้ได้รับบาดเจ็บที่บ้านที่กยอมจะซ่อมรถยนต์ของโจทก์ให้ใช้การได้ดีอยู่ในสภาพเดิม กับยอมใช้ค่ารักษาพยาบาล ค่าทดแทนให้แก่ผู้บาดเจ็บเมื่อบริษัทประกันภัยได้พิจารณาแล้ว ไม่มีรายละเอียดหรือข้อตกลงที่แน่นอนอันปราศจากการโต้แย้งเป็นต้นว่าซ่อมที่อุโหน สภาพอย่างไรที่เรียกว่าใช้การได้ดีอยู่ในสภาพเดิม จำนวนเงินที่จะต้องชำระ เป็นต้น โดยเฉพาะค่ารักษาพยาบาลและค่าทดแทนของผู้บาดเจ็บเป็นข้อตกลงที่มีเงื่อนไขต้องให้บริษัทประกันภัยพิจารณาเสียก่อน ซึ่งบริษัทประกันภัยอาจมีความเห็นว่าจะไม่ต้องรับผิดชอบก็ได้ จึงไม่เป็นสัญญาประนีประนอมยอมความ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 694/2525 บันทึกที่พนักงานสอบสวนจดแจ้งข้อความตามคำแจ้งความของฝ่ายผู้รับมอบอำนาจจากโจทก์ที่แจ้งกล่าวหาจำเลยที่ 1 ว่ากระทำการอันเป็นการละเมิดต่อโจทก์ ทำให้ทรัพย์สินของโจทก์เสียหาย แม้ความจะปรากฏตามบันทึกดังกล่าวนั้นด้วยว่า จำเลยที่ 1 ยอมรับว่าเป็นฝ่ายผิดและยินดีชดเชยค่าเสียหายให้ โดยได้กำหนดเวลานำเงินมาชำระหนี้ไว้ด้วยก็ตาม แต่ก็เป็นที่ยอมรับผิดตามข้อสอบถามของพนักงานสอบสวนที่ได้สอบถามจำเลยที่ 1 เพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น ไม่ปรากฏว่าฝ่ายผู้รับมอบอำนาจจากโจทก์ได้ตกลงยินยอมตามนั้นด้วย ทั้งจำนวนเงินอันเป็นค่าสินไหมทดแทนก็เป็นจำนวนที่ไม่แน่นอน เพียงแต่ระบุไว้โดยประมาณเอาเท่านั้น และที่ว่าคู่กรณีตกลงกันได้ตามบันทึกตอนท้ายนั้น ก็เห็นได้ว่าเป็นเพียงความเข้าใจของพนักงานสอบสวนผู้เขียนบันทึกเองเท่านั้น บันทึกดังกล่าวจึงไม่มีลักษณะที่จะเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความ อันคู่กรณีประสงค์จะระงับข้อพิพาทซึ่งมีอยู่แล้วนั้นให้เสร็จไปด้วยต่างยอมผ่อนผันให้แก่กันตามความหมายในประมวลกฎหมายแพ่งฯ มาตรา 850 ไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1918/2526 จำเลยเป็นหนี้ค่าสินค้าโจทก์ 45,400 บาท ต่อมาได้มีการตกลงกันที่สถานีตำรวจโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจบันทึกไว้ในรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีว่าจำเลยยอมรับว่าเป็นหนี้โจทก์ 29,609 บาท และจะผ่อนชำระให้แก่โจทก์เดือนละ 1,000 บาท ส่วนอีก 15,791 บาท จำเลยจะตกลงกันเองกับโจทก์ต่อไป บันทึกดังกล่าวไม่ใช่สัญญาประนีประนอมยอมความเพราะจำเลยยอมรับผิดเพียง 29,609 บาท ส่วนอีก 15,791 บาท จะได้ไปตกลงกันเองข้อพิพาทในเรื่องหนี้สินระหว่างโจทก์จำเลยจึงยังคงมีอยู่หาได้ระงับไปไม่ แต่เป็นเพียงหนังสือรับสภาพหนี้และข้อสัญญาของจำเลยฝ่ายเดียวที่จะผ่อนชำระหนี้สำหรับเงินจำนวน 29,609 บาท ให้แก่โจทก์ เมื่อจำเลยผิดสัญญา โจทก์จึงมีสิทธิฟ้องให้จำเลยชำระหนี้ที่ค้างชำระทั้งหมดในคราวเดียวกันได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4919/2528 ข้อตกลงตามบันทึกประจำวันของพนักงานสอบสวนมีข้อความว่า "พ. ผู้ขับขี่ยินยอมรับผิดและยินยอมชดใช้ค่าเสียหายให้กับ ฐ. แต่ในวันนี้ยังไม่สามารถทำการตกลงค่าเสียหายได้...ได้นัดให้คู่กรณีมาตกลงค่าเสียหายกันใหม่ในวันต่อไป จึงบันทึกไว้..." ตามบันทึกดังกล่าวที่คู่กรณีตกลงกันได้คือ พ. ยอมรับผิดและยอมชดใช้ค่าเสียหายให้เท่านั้น แต่จำนวนค่าเสียหายที่ยอมชดใช้ยังคงตกลงกันไม่ได้จะต้องตกลงกันอีกครั้งหนึ่งในวันต่อไป ตามที่พนักงานสอบสวนนัดไว้ ดังนี้ ข้อพิพาทเรื่องจำนวนค่าเสียหายยังไม่เสร็จสิ้น ข้อตกลงตามบันทึกประจำวันจึงไม่เป็นสัญญาประนีประนอมยอมความ สิทธิฟ้องร้องในมูลละเมิดจึงยังไม่ระงับไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2892/2529 รายงานประจำวันของสถานีตำรวจที่จำเลยที่ 1 ยินดีชดใช้ค่าเสียหายที่ขับรถชนรถของโจทก์ที่ 2 ไม่เป็นสัญญาระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นให้เสร็จสิ้นไปทีเดียว ยังมีเงื่อนไขให้ไปตกลงค่าเสียหายกับจำเลยที่ 3 ผู้รับประกันภัย จึงมิใช่สัญญาประนีประนอมยอมความ สิทธิฟ้องร้องในมูลละเมิดจึงยังไม่ระงับไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 882-884/2530 รายงานประจำวันมีข้อความว่า โจทก์ทั้งสามพร้อมด้วยจำเลยไปแจ้งว่า เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2526 ส. ได้นำเงินจำนวน 80,616 บาท มาไว้กับจำเลยเพื่อให้มาจ่ายแก่โจทก์ที่ 1 จำนวน 59,866 บาท โจทก์ที่ 2 จำนวน 11,215 บาท และโจทก์ที่ 3 จำนวน 9,535 บาท จำเลยได้เก็บรักษาไว้แล้ว และได้พากันมาพบพนักงานสอบสวนเพื่อแจ้งความไว้เป็นหลักฐานว่าในวันที่ 28 มีนาคม 2526 จำเลยจะจัดการเคลียเงินทั้งหมดให้แก่โจทก์ เอกสารดังกล่าวไม่มีข้อความในทำนองตกลง

เพื่อระงับข้อพิพาทที่มีอยู่แล้วหรือที่จะมีขึ้นภายหลัง ทั้งไม่ปรากฏมูลหนี้ใด ๆ ที่จำเลยจะต้องรับผิดชอบต่อโจทก์ จึงไม่เป็นสัญญาประนีประนอมยอมความ

การที่จำเลยรับฝากเงินจาก ส. เพื่อนำไปชำระให้แก่โจทก์ทั้งสามเป็นการรับไว้ในฐานะตัวแทนของ ส. เพื่อไปชำระให้โจทก์ จำเลยไม่มีนิติสัมพันธ์กับโจทก์และไม่ได้เป็นลูกหนี้โจทก์ โจทก์เป็นเจ้าของหนี้ต่อตัวการอย่างไรคงเป็นเจ้าของหนี้อยู่เช่นเดิม จำเลยไม่ต้องรับผิดชอบเป็นส่วนตัว โจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยเป็นส่วนตัว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4393/2530 การที่ทายาทจะขอรับมรดกของเจ้ามรดกนั้น จะต้องมีการยินยอมของทายาททุกคนมาแสดง โจทก์กระทำฝ่าฝืนระเบียบแบบแผนของทางราชการจนเป็นเหตุให้มีชื่อโจทก์ในโฉนดแต่ผู้เดียว จึงเป็นเรื่องที่โจทก์มีชื่อในทะเบียนสิทธิโดยไม่ชอบ ต้องถือว่าที่ดินตามโฉนดดังกล่าวยังเป็นมรดกของ ล. ผู้ตายอยู่ โดยโจทก์และจำเลยซึ่งเป็นทายาทได้ครอบครองร่วมกันมา จำเลยจึงมีสิทธิในฐานะเป็นเจ้าของร่วมในที่ดินด้วย

ข้อตกลงระหว่างโจทก์จำเลยตามรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีที่ว่า โจทก์ประสงค์จะให้จำเลยออกจากที่ดินภายในกำหนดที่ตกลงกัน โดยโจทก์จะยินยอมจ่ายเงินค่ารถถอนให้ 12,000 บาท ข้อตกลงดังกล่าวเป็นเพียงข้อเสนอของโจทก์ ไม่มีลักษณะเป็นสัญญาประนีประนอมระงับข้อพิพาทใด ๆ ระหว่างโจทก์จำเลย ทั้งยังไม่เป็นการแสดงเจตนาของจำเลยว่า จำเลยไม่ได้มีเจตนาจะครอบครองที่ดินมรดกอย่างเป็นเจ้าของ ดังนี้ โจทก์จึงไม่มีสิทธิฟ้องบังคับให้จำเลยรถถอนบ้านและยังขับออกไปจากที่พิพาทได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1001/2531 เมื่อหน้าที่โจทก์เรียกร้องมีมูลมาจากการทำละเมิด โจทก์ผู้เป็นเจ้าของหนี้ย่อมมีสิทธิเรียกร้องให้คืนทรัพย์สินอันต้องเสียไปเพราะละเมิดหรือให้ใช้ราคาทรัพย์สินนั้น การที่จำเลยได้ทำหนังสือไว้ต่อโจทก์มีใจความว่ายอมจะใช้ราคาทรัพย์สินที่เสียหาย ดังนี้ ถือได้ว่าหนังสือดังกล่าวเป็นเพียงหนังสือที่จำเลยผู้เป็นลูกหนี้ยอมรับสภาพต่อโจทก์ผู้เป็นเจ้าของหนี้ตามสิทธิเรียกร้อง ไม่เป็นหนังสือสัญญาประนีประนอมยอมความเพราะไม่มีข้อความที่แสดงว่าผู้ทำหนังสือดังกล่าวระงับข้อพิพาทอันใดอันหนึ่งซึ่งมีอยู่หรือจะมีขึ้นให้เสร็จไปด้วยต่างยอมผ่อนผันให้แก่กัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 898/2534 สำเนารายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีมีข้อความเพียงว่าจำเลยที่ 2 ยินยอมชดเชยค่าซ่อมรถตามที่โจทก์เรียกร้อง คู่กรณีไม่ใส่ใจเอาความทางอาญาอีกต่อไป ดังนี้ เป็นเรื่องที่โจทก์ในฐานะผู้เสียหายไม่ใส่ใจดำเนินคดี

อาญาแก่จำเลยที่ 2 เพื่อให้พนักงานสอบสวนเปรียบเทียบปรับเท่านั้น ส่วนข้อความยอมรับผิดคดีใช้ค่าชอรรถนั้นไม่มีรายละเอียดหรือข้อตกลงที่แน่นอนเกี่ยวกับจำนวนเงินที่ต้องชำระ วิธีการชำระ อันจะทำให้ปราศจากการโต้แย้งกันอีก ข้อความในสำเนารายงานดังกล่าวไม่ใช่เป็นการระงับข้อพิพาทในมูลละเมิด จึงมิใช่สัญญาประนีประนอมยอมความ อันจะทำให้จำเลยที่ 1 ซึ่งเป็นนายจ้างหลุดพ้นความรับผิดในมูลละเมิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1926/2537 (ป) โจทก์มีหนังสือถึงจำเลยมีข้อความว่า "วันที่ 14 มีนาคม ถึงกิมเซ็งทราบ เรื่องเงินเหลือจากจ่ายธนาคาร 1 ล้านบาท เอาทำบุญให้แม่เขา 1 แสนบาท กิมห้องให้ไป 1 แสนห้าหมื่น ส่วนเฮียเอา 5 หมื่น เหลือออกนั้นให้แป่ว, อีถีไป เพราะเฮียต้องเอามารักษาตัว ถ้าเฮียไม่เป็นอะไรก็จะไม่เอา เวลานี้เฮียก็มีบ้านอยู่กันแล้ว ไม่เดือดร้อนอะไรแล้ว ถนอม" เอกสารดังกล่าวนี้มีได้มีลักษณะเป็นสัญญาแบ่งทรัพย์สินมรดกระหว่างทายาทตาม ป.พ.พ. มาตรา 1750 วรรคสอง เพราะเป็นแต่หนังสือที่โจทก์มีถึงจำเลยขอเงินส่วนแบ่งมรดกไปรักษาตัวจำนวน 50,000 บาท อันเป็นหนังสือที่โจทก์แสดงเจตนาเพียงฝ่ายเดียว ไม่เข้าลักษณะสัญญาประนีประนอมยอมความตาม ป.พ.พ. มาตรา 850 แห่ง ป.พ.พ. จึงไม่มีผลผูกพันให้โจทก์มีสิทธิได้รับส่วนแบ่งมรดกเป็นจำนวนเพียง 50,000 บาท

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3888/2537 ข้อตกลงใช้ค่าเสียหายที่ไม่ชัดเจน ไม่มีรายละเอียดเกี่ยวกับค่าเสียหายที่เกิดขึ้นว่ามีจำนวนเท่าใดแน่นอน จึงไม่ระงับข้อพิพาทที่จะมีขึ้นให้เสร็จไปด้วยต่างผอนผั่นให้แก่กัน ไม่เป็นสัญญาประนีประนอมยอมความ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5268/2540 โจทก์ร่วมแจ้งความว่าจำเลยที่ 2 ได้โอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินตามสัญญาจะซื้อจะขายระหว่างโจทก์ร่วมกับจำเลยที่ 1 ให้แก่บุคคลภายนอกไปแล้ว จำเลยที่ 2 ยืนยันในชั้นสอบสวนว่าสามารถปฏิบัติการโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินตามสัญญาจะซื้อจะขายให้โจทก์ร่วมได้เมื่อได้รับชำระเงินงวดสุดท้ายจากโจทก์ร่วม พนักงานสอบสวนจึงเห็นว่ากรณียังไม่แน่ชัดว่าจะเป็นความผิดตามที่โจทก์ร่วมกล่าวหา จึงบันทึกเป็นหลักฐานไว้ในรายงานประจำวัน ซึ่งมีผลเป็นเพียงบันทึกเบื้องต้นหาได้เป็นความเห็นชัดเจนเด็ดขาดว่าเป็นเพียงความรับผิดทางแพ่งแต่ประการใดไม่เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏต่อมาว่าจำเลยที่ 2 ไม่ได้โอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินตามสัญญาจะซื้อจะขายให้แก่โจทก์ร่วมตามที่ได้อืนยันตกลงกับโจทก์ร่วมไว้ในเอกสารดังกล่าว ฉะนั้น การที่โจทก์ร่วมมาร้องทุกข์มอบคดีให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีอาญาด้วยเหตุที่ความจริงแล้ว

จำเลยได้โอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินตามสัญญาให้แก่บุคคลอื่นไปและไม่สามารถนำมาโอนให้ แก่โจทก์ร่วมได้อีก ย่อมเป็นกรณีที่มีมูลความผิดทางอาญาที่พนักงานสอบสวนมีอำนาจ และชอบที่จะดำเนินการสอบสวนเป็นคดีอาญาได้

ข้อความที่ปรากฏในเอกสารรายงานประจำวันดังกล่าวข้างต้น มีผลเป็น เพียงจำเลยได้ตกลงกำหนดนัดวันเวลาที่จะไปโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินให้โจทก์ร่วมและรับ ชำระเงินงวดสุดท้ายจากโจทก์ร่วมอันเป็นเพียงการยืนยันจะปฏิบัติตามนิติสัมพันธ์ที่ก่อไว้ ตามสัญญาจะซื้อจะขายเดิมเท่านั้น หากได้มีข้อความใด ๆ ที่มีลักษณะเป็นการ ประนีประนอมยอมความระงับสิทธิในการฟ้องคดีอาญาของโจทก์ร่วมแต่ประการใดไม่

3. คู่สัญญาต่างยอมผ่อนผันให้แก่กันและกัน หมายถึงในการระงับข้อพิพาท ให้เสร็จสิ้นไปดังกล่าวในข้อ 2. อันจะส่งผลให้เป็นสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น คู่สัญญาทุกฝ่ายต้องต่างยอมผ่อนผันให้แก่กันและกัน หากยอมผ่อนผันเพียงฝ่ายเดียว ก็ไม่ถือว่าเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 137/2522 ถ้าประกันลูกหนี้ตามคำพิพากษาชั้นอุทธรณ์ การบังคับคดีระหว่างลูกหนี้ผู้ทรรณซึ่งตามสัญญามีผลจนคดีถึงที่สุด โดยนำโฉนดมาวาง ประกันชั้นฎีกาถือหลักประกันเดิม ระหว่างฎีกาโจทก์จำเลยยอมความกันแบ่งชำระหนี้ 18 งวด มีผู้อื่นเข้าค้ำประกันด้วย สัญญาข้อ 8 ยอมคืนโฉนดต่อเมื่อลูกหนี้ชำระหนี้งวดที่ 7 แล้ว ดังนี้ โจทก์ผ่อนผันแก่จำเลยฝ่ายเดียว จำเลยไม่มีสิทธิอันใดสละแก่โจทก์ จึงไม่เป็น ไปตามมาตรา 850 ผู้ค้ำประกันยังไม่พ้นความรับผิดชอบจนกว่าจะชำระหนี้งวดที่ 7 จึงจะรับ โฉนดคืนได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3050/2533 ข้อความที่ศาลชั้นต้นบันทึกไว้ในรายงาน กระบวนพิจารณาคดีอาญาเรื่องความผิดอันเกี่ยวกับการใช้เช็คฯ จำเลยทั้งสองจะนำเงิน มาชำระให้โจทก์ 30,000 บาท ในวันที่ 15 เดือนหน้า ซึ่งโจทก์ยอมตามนี้ เป็นเพียงความ ตกลงในการที่จำเลยทั้งสองจะนำเงินตามเช็คมาชำระให้โจทก์ในภายหลัง มิได้มีข้อตกลงที่ โจทก์ยอมผ่อนผันให้แก่จำเลยทั้งสองเพื่อระงับข้อพิพาท จึงไม่เป็นสัญญาประนีประนอม ยอมความ แต่ข้อตกลงดังกล่าวนั้นจำเลยทั้งสองยอมรับว่าเป็นหนี้โจทก์ตามเช็คจำนวน 30,000 บาท จึงเป็นหนังสือรับสภาพหนี้ ดังนี้ทำให้อายุความสะดุดหยุดลง

4. เมื่อเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความและมีหลักฐานเป็นหนังสือตาม มาตรา 851 หากฝ่ายใดไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงในสัญญา ถือเป็นผู้ผิดสัญญา อีกฝ่ายหนึ่ง

ฟ้องร้องให้บังคับตามสัญญาประนีประนอมยอมความได้ แต่จะฟ้องตามมูลหนี้เดิมไม่ได้ เพราะระงับไปแล้วและเกิดสิทธิขึ้นใหม่ตามสัญญาประนีประนอมยอมความตามมาตรา 852

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่วินิจฉัยว่าไม่เป็นสัญญาประนีประนอมยอมความ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2612/2521 น. ขายนานาฬิกาให้แก่จำเลยโดยมิได้แจ้งการขายให้แก่โจทก์ซึ่งเป็นผู้เช่าทำนาทราบ โจทก์จึงมีสิทธิซื้อนาฬิกาจากจำเลยตามพระราชบัญญัติควบคุมการเช่านา พ.ศ.2517 มาตรา 41

โจทก์ร้องเรียนต่อกรมการอำเภอเพื่อขอซื้อนาฬิกาจากจำเลย กรมการอำเภอบันทึกเปรียบเทียบคดีไว้ว่า "ให้จำเลยขายนานาฬิกาแก่โจทก์ จำเลยไม่ตกลงขายแต่ยินยอมให้โจทก์เช่านาทำต่อไป โจทก์ตกลง ถ้าโจทก์ประสงค์จะซื้อนาฬิกา ก็ให้ไปฟ้องร้องต่อศาล" และบันทึกข้อตกลงของโจทก์จำเลยไว้ว่า "โจทก์ตกลงเช่าทำนาต่อไป จำเลยยอมให้โจทก์เช่าทำนา แต่ยังไม่ยอมขายให้แก่โจทก์ตามราคาที่โจทก์เสนอ" ดังนี้ บันทึกดังกล่าวมีแต่ข้อตกลงเรื่องการเช่านาฬิกาซึ่งแม้จะไม่มีข้อตกลงโจทก์ก็มีสิทธิเช่าจากจำเลย ไม่มีข้อตกลงเกี่ยวกับสิทธิของโจทก์ในเรื่องซื้อนาฬิกาและไม่มีข้อความใดแสดงให้เห็นว่าโจทก์สละสิทธิการซื้อนาฬิกาจากจำเลย แต่มีข้อความว่าถ้าโจทก์จะซื้อนาฬิกา ก็ให้ไปฟ้องร้องยังศาล ทั้งตอนท้ายบันทึกยังมีว่าผลการเปรียบเทียบไม่อาจตกลงกันได้ตามความประสงค์ของโจทก์ทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าสิทธิของโจทก์ที่จะซื้อนาฬิกายังตกลงกันไม่ได้ และยังไม่ได้ตกลงประนีประนอมยอมความกัน จึงไม่ทำให้สิทธิของโจทก์ที่จะซื้อนาฬิการะงับไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4445/2528 เจ้าของรถยนต์ตกลงกันในรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีหลังเกิดเหตุรถยนต์ชนกันว่า "เจ้าของรถต่างไม่ติดใจค่าเสียหาย จะนำไปซ่อมเอง เพราะมีประกันภัยไว้" แสดงว่าเจ้าของรถยังมีความประสงค์ที่จะได้รับชดเชยค่าสินไหมทดแทน โดยให้ผู้รับประกันภัยเป็นผู้รับผิดชอบ ข้อตกลงดังกล่าวไม่ทำให้การชดเชยค่าสินไหมทดแทนสิ้นสุดลง จึงไม่เป็นข้อตกลงในการระงับข้อพิพาทให้เสร็จไปด้วยต่างยอมผ่อนผันให้แก่กันตามลักษณะของสัญญาประนีประนอมยอมความ เมื่อผู้รับประกันภัยรถยนต์คันที่เสียหายได้ซ่อมรถยนต์อันเป็นการใช้ค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาประกันภัย

แล้ว ย่อมเข้ารับช่วงสิทธิผู้เสียหายในอันที่จะเรียกร้องให้ฝ่ายผู้ทำละเมิดชดใช้ค่าเสียหาย
ได้ จึงมีอำนาจฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 127/2538 ข้อความในสำเนารายงานประจำวันเกี่ยวกับ
คดีที่พนักงานสอบสวนบันทึกไว้เรื่องที่โจทก์ที่ 2 ผู้เป็นเจ้าหนี้อันมีสิทธิเรียกร้องให้ พ. ผู้ทำ
ละเมิดชดใช้ค่าเสียหายในการช่อมรยนต์ให้อยู่ในสภาพใช้การได้ดี และชดใช้ค่าสินค้าที่
บรรทุกมาได้รับความเสียหายด้วย แต่เมื่อไม่มีรายละเอียดหรือข้อตกลงที่แน่นอนเกี่ยวกับ
จำนวนเงินที่จะต้องชำระ วิธีการชำระอันจะทำให้ปราศจากการโต้แย้งกันอีก มิใช่เป็นการ
ระงับข้อพิพาทในมูลละเมิด จึงมิใช่สัญญาประนีประนอมยอมความอันจะทำให้จำเลยที่ 1
ซึ่งเป็นนายจ้างของ พ. และจำเลยที่ 2 ผู้รับประกันภัยค่าจุนรยนต์ของจำเลยที่ 1 หลุด
พ้นความรับผิด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 207/2540 บันทึกข้อตกลงในรายงานประจำวันเกี่ยวกับ
คดีมีข้อความว่าวันนี้คู่กรณีทั้งสามฝ่ายได้ตกลงชดใช้ค่าเสียหายกัน โดยฝ่าย ช. (จำเลย
ที่ 1) ซึ่งเป็นผู้ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นตกลงชดใช้ค่าเสียหายได้ให้กับบรรณยนต์
คู่หมายเลขทะเบียน ม-3558 ภูเก็ต โดยรับช่อมให้อยู่ในสภาพการได้ดีเหมือนเดิม และรับ
ชดใช้ค่าโทรศัพท์ 14 นิ้ว ที่ได้รับความเสียหายครั้งนี้ และในวันที่ 31 มกราคม 2537 จะ
นำเงินมาชำระค่าช่อมรยนต์คู่ล่วงหน้าก่อนจำนวน 30,000 บาท คู่กรณีทั้งสามฝ่าย
สามารถตกลงกันได้ จึงได้มอบรยนต์ให้ต่างฝ่ายต่างรับคืนไปถูกต้องแล้วแต่เวลานี้ ข้อ
ความในบันทึกดังกล่าวแสดงเพียงว่าจำเลยที่ 1 ยอมรับผิดว่าเป็นผู้ก่อให้เกิดความเสียหาย
และตกลงชดใช้ค่าเสียหายให้แก่โจทก์ โดยรับช่อมรยนต์คู่และรับชดใช้ค่าโทรศัพท์
เท่านั้น ไม่มีรายละเอียดหรือข้อตกลงที่แน่นอนเกี่ยวกับจำนวนเงินที่จะต้องชำระและวิธี
การชำระตลอดจนระยะเวลาที่แน่นอนอันจะทำให้ปราศจากการโต้แย้งกันอีก และหาได้มี
ข้อความโดยแจ้งชัดว่า คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายตกลงระงับข้อพิพาทโดยยอมสละข้อเรียกร้อง
อื่นทั้งสิ้นแต่อย่างใดไม่ ข้อความในเอกสารดังกล่าวจึงมิใช่สัญญาประนีประนอมยอมความ

หลักฐานสำหรับใช้ในการฟ้องร้องบังคับคดีต่อศาล

มาตรา 851 อันสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น ถ้ามิได้มี หลักฐานเป็นหนังสือ
อย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิด หรือลายมือชื่อตัวแทนของฝ่ายนั้นเป็น
สำคัญ ท่านว่าจะฟ้องร้องให้ บังคับคดีหาได้ไม่

สัญญาประนีประนอมยอมความ นอกจากจะต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ 3 ข้อ ดังกล่าวแล้ว ยังมีสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ **ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบ หรือลายมือชื่อตัวแทนของฝ่ายนั้นเป็นสำคัญ มิฉะนั้นห้ามฟ้องให้บังคับคดี**

1. **หลักฐานเป็นหนังสือ มิใช่เป็นแบบของนิติกรรมสัญญา** แต่เป็นหลักฐานสำหรับฟ้องร้องบังคับคดีต่อศาล โดยใช้หลักฐานนั้นเป็นพยานในการพิสูจน์ **ดังนั้นสัญญาประนีประนอมยอมความจึงเป็นนิติกรรมสัญญาที่ไม่มีแบบ** เพียงมีคำเสนอคำสนองของคู่สัญญาที่แสดงเจตนาถูกต้องตรงกันเพื่อระงับข้อพิพาทให้เสร็จไปด้วยต่างยอมผ่อนผันให้แก่กัน แม้จะกระทำด้วยวาจาก็มีผลเกิดเป็นสัญญาสมบูรณ์แล้ว เช่นเดียวกันกับกรณีเช่าสังหาริมทรัพย์และกรณีกู้ยืมเงินกว่า 2,000 บาท ตามมาตรา 538 และ 653 วรรค 1 เพียงแต่ห้ามฟ้องร้องบังคับคดีเท่านั้น แต่หากคู่สัญญาฝ่ายใดได้ปฏิบัติการชำระหนี้ไปตามสัญญาประนีประนอมยอมความที่มีได้ทำหลักฐานเป็นหนังสือแล้วจะกลับมาเรียกเอาคืนไม่ได้ เพราะสัญญาสมบูรณ์มิใช่เป็นโมฆะ

ลักษณะสำคัญของหลักฐานเป็นหนังสือ

(1) **ไม่บังคับว่าต้องทำในรูปแบบอย่างหนึ่งอย่างใด**

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 464/2504 ความประสงค์ของกฎหมายในเรื่องเช่าสังหาริมทรัพย์ที่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือนั้น ก็เพียงเพื่อความมั่นคงแน่นอน หาได้บังคับไว้ว่าต้องเขียนหรือทำในรูปหรือแบบอย่างใดไม่ หากกรณีมีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างหนึ่งอย่างใดปรากฏแจ้งชัดพอรับฟังได้ ศาลย่อมบังคับตามหลักฐานนั้นๆ ได้ ฉะนั้นที่จำเลยทำหนังสือถึงโจทก์รับว่าค้างค่าเช่าและยังได้ทำค่าให้การรับรองต่อมาด้วย ศาลบังคับให้จำเลยชำระค่าเช่าที่ค้างแก่โจทก์ก็ได้

(หมายเหตุ - แม้คำพิพากษาศาลฎีกานี้จะตัดสินในเรื่องสัญญาเช่า แต่ก็นำมาปรับใช้ได้ เพราะการเช่าสังหาริมทรัพย์ก็ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือเช่นกัน (มาตรา 538)

ด้วยเหตุที่หลักฐานเป็นหนังสือมิใช่แบบของนิติกรรม ดังนั้นแม้มิได้ลงวันเดือนปีไว้ ก็ใช้เป็นหลักฐานได้ (ฎ. 1252/2519)

(2) **ทำขณะทำสัญญาหรือมีขึ้นภายหลังก็ได้** หลักฐานเป็นหนังสือนี้อาจจะจัดทำให้มีขึ้นขณะทำสัญญาประนีประนอมยอมความหรือภายหลังจากที่ได้ตกลงทำสัญญาก็ได้ แต่ต้องมีก่อนที่จะฟ้องร้องหรือต่อสู้คดี

(3) ฟ้องร้องบังคับให้ทำหลักฐานเป็นหนังสือไม่ได้ หากสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น คู่สัญญาตกลงกันด้วยวาจา เช่นนี้ คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งจะฟ้องบังคับให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งทำหลักฐานเป็นหนังสือยอมไม่ได้ เพราะหากยอมให้ฟ้องร้องบังคับกันได้ การที่กฎหมายห้ามฟ้องร้องให้บังคับคดียอมไร้ผล (ฎ. 1538/2509, 866/2510)

(4) หากไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือ จะนำสืบพยานบุคคลแทนมิได้ (ป.วิ.พ.มาตรา 94(ก) การไม่มีนี้หมายถึงไม่เคยมีมาก่อนเลย แต่หากเคยมีแล้วภายหลังสูญหายหรือถูกทำลายโดยเหตุสุดวิสัย หรือไม่สามารถนำต้นฉบับมาได้โดยประการอื่น จึงไม่อาจนำมาแสดงต่อศาลได้ เช่นนี้ ศาลจะอนุญาตให้นำสำเนาเอกสาร (หนังสือ) นั้นหรือพยานบุคคลมาสืบแทนได้ (ป.วิ.พ.มาตรา 93(2)) นอกจากนี้หากปรากฏว่ามีหลักฐานเป็นหนังสือแล้วคู่ความจะนำพยานบุคคลมาสืบเพิ่มเติม ตัดทอนหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อความในหนังสือดังกล่าวไม่ได้ ต้องห้ามตาม ป.วิ.พ.มาตรา 94(ข) แต่หากเป็นการนำสืบหักล้างเอกสาร (หนังสือ) ย่อมนำสืบได้ ไม่ต้องห้าม (ป.วิ.พ.มาตรา 94 วรรค 2)

2. ลงลายมือชื่อ หลักฐานในการฟ้องร้องบังคับคดี จำต้องมีการลงลายมือชื่อของคู่สัญญาฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบหรือลายมือชื่อตัวแทนของฝ่ายนั้น (ฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบ) ลงในหนังสือดังกล่าวด้วย จึงจะถือว่ามีหลักฐานเป็นหนังสือที่จะใช้เป็นหลักฐานในการฟ้องร้องบังคับคดีได้

ผู้จะต้องรับผิดชอบตามสัญญาประนีประนอมยอมความ กฎหมายจำกัดไว้เฉพาะคู่สัญญาฝ่ายที่ลงลายมือชื่อไว้ในสัญญาเท่านั้น ไม่ว่าจะลงลายมือชื่อเองหรือตัวแทนเป็นผู้ลงลายมือชื่อแทนก็ได้ โดยกฎหมายใช้คำว่า “**ลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบ หรือลายมือชื่อตัวแทนของฝ่ายนั้นเป็นสำคัญ**” ย่อมแสดงว่าสัญญาประนีประนอมยอมความนี้จะลงลายมือชื่อคู่สัญญาฝ่ายเดียวหรือทั้ง 2 ฝ่ายก็ได้ เนื่องจากกฎหมายมิได้บังคับว่าคู่สัญญาจะต้องลงลายมือชื่อทั้ง 2 ฝ่าย ฉะนั้น แม้คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งลงลายมือชื่อรับผิดชอบต่อคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งก็เป็นสัญญาประนีประนอมยอมความได้ เพราะกฎหมายหาได้บังคับว่าสัญญาประนีประนอมยอมความที่สมบูรณ์ใช้ได้นั้น คู่สัญญาต้องลงลายมือชื่อในหนังสือสัญญานั้นทั้ง 2 ฝ่าย ก็หาไม่ (ฎ. 2534/2516) ดังนั้น ถ้าลงลายมือชื่อคู่สัญญาแต่ฝ่ายเดียวแล้วไม่ปฏิบัติตามสัญญา คู่สัญญาอีกฝ่ายที่ไม่ได้ลงลายมือชื่อย่อมฟ้องร้องบังคับให้คู่สัญญาฝ่ายที่ลงลายมือชื่ออันเป็นฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบปฏิบัติตามสัญญาได้ แต่ฝ่ายที่ลงลายมือชื่อไม่อาจฟ้องร้องบังคับฝ่ายที่ไม่ได้ลงลายมือชื่อได้ เพราะฝ่ายนั้นไม่ได้ลงลายมือชื่อที่

ต้องรับผิดชอบในสัญญา หากลงลายมือชื่อทั้ง 2 ฝ่าย คู่สัญญาต่างพึงร้องบังคับคดีซึ่งกันและกันได้ ถ้าฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามสัญญา ทั้งนี้เพราะต่างก็ได้ลงลายมือชื่อในสัญญาไว้ แต่ละฝ่ายจึงเป็นฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบ ฉะนั้นแม้จะเป็นคู่กรณีในการตกลงทำสัญญาประนีประนอมยอมความ แต่ไม่ได้ลงลายมือชื่อไว้ สัญญานั้นก็ไม่ผูกพันผู้นั้น

กรณีลงลายมือชื่อทั้ง 2 ฝ่าย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2930/2528 บันทึกทรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีซึ่งมีข้อความเป็นการตกลงรับข้อพิพาทระหว่างโจทก์จำเลยในเรื่องการสร้างรั้วรูกกล้า และได้ลงลายมือชื่อโจทก์จำเลยไว้เป็นหลักฐานด้วย ถือได้ว่าเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 850, 851

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1576/2526 จำเลยขายที่ดินให้โจทก์โดยไม่ได้กำหนดว่าส่วนที่ขายอยู่ตอนใดของโฉนด แต่จำเลยได้จดทะเบียนให้โจทก์ถือกรรมสิทธิ์รวมในโฉนดนั้น แล้วต่อมาโจทก์จำเลยได้ขอให้เจ้าพนักงานที่ดินทำการรังวัดแบ่งแยกโฉนดที่ดินนี้โดยให้เจ้าพนักงานที่ดินนำแผนที่สังเขปแสดงรูปส่วนของที่ดินที่จะแบ่งแยกไว้ และโจทก์จำเลยได้ลงลายมือชื่อในเอกสารบันทึกการแบ่งแยกที่ดินไว้เป็นหลักฐานด้วย ดังนี้ ถือได้ว่าเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความเพื่อรับข้อพิพาทเกี่ยวกับการแบ่งแยกที่ดินที่โจทก์จำเลยถือกรรมสิทธิ์รวมกันอยู่ จำเลยจึงมีหน้าที่จะต้องยึดถือปฏิบัติตาม

กรณีไม่ลงลายมือชื่อ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 195/2521 ศาลจดยกรายงานกระบวนการพิจารณาว่า คู่ความตกลงกันแล้วทำสัญญาประนีประนอมยอมความ แต่โจทก์ไม่ลงลายมือชื่อ ศาลจดยกรายงานกระบวนการพิจารณาไว้ว่า โจทก์ไม่ยอมลงลายมือชื่อในสัญญาประนีประนอมยอมความ โดยมีได้แจ้งเหตุใด ๆ จึงบันทึกไว้ต่อหน้าโจทก์จำเลย สัญญาประนีประนอมยอมความนี้ไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 851 คำพิพากษาที่บังคับคดีตามยอมนั้นไม่เป็นคำพิพากษาที่ชอบ คู่ความอุทธรณ์ฎีกาได้ ศาลพิพากษาให้เพิกถอนสัญญาประนีประนอมยอมความและยกคำพิพากษตามยอมให้พิจารณาพิพากษาใหม่

กรณีตั้งตัวแทน ที่กล่าวมานั้นเป็นกรณีที่คู่สัญญาลงลายมือชื่อเอง แต่หากคู่สัญญาไม่ต้องการไปทำสัญญาประนีประนอมยอมความด้วยตัวเอง ก็สามารถตั้งตัวแทนไปตกลงและลงลายมือชื่อรับผิดชอบในสัญญาแทนตามกฎหมายว่าด้วยตัวแทนได้ ดังนั้น เมื่อสัญญาประนีประนอมยอมความต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบ

หรือลายมือชื่อตัวแทนของฝ่ายนั้นแล้ว การตั้งตัวแทนเพื่อไปทำสัญญาก็ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือด้วย ดังที่บัญญัติไว้ใน ป.พ.พ.มาตรา 798 วรรค 2 ว่า “กิจการอันใดที่**ท่านบังคับไว้ว่าต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ การตั้งตัวแทนเพื่อกิจการอันนั้นก็ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือด้วย**” และเมื่อตัวแทนได้ทำสัญญาประนีประนอมยอมความไปภายในขอบอำนาจแห่งฐานตัวแทนแล้วตัวการย่อมมีความผูกพันต่อกู้สัญญาฝ่ายตรงข้าม (บุคคลภายนอก) ตามสัญญา (มาตรา 820)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1189-1193/2521 สัญญาประนีประนอมยอมความต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบ หรือลายมือชื่อตัวแทนของฝ่ายนั้น จึงจะฟ้องร้องให้บังคับคดีได้ ดังนั้น การตั้งตัวแทนเพื่อทำสัญญาประนีประนอมยอมความก็ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือด้วย ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 798 วรรคสอง จึงจะมีผลผูกพันตัวการ

บิดาของผู้เยาว์ถูกทำละเมิดถึงแก่ความตาย ผู้เยาว์ซึ่งเป็นบุตรต้องเสียค่าทำศพไป จึงมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทนจากผู้ทำละเมิด ถือว่าผู้เยาว์ได้มาซึ่งทรัพย์สินอย่างหนึ่ง หากมีการทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันโดยผู้ใช้อำนาจปกครองจะต้องทำสัญญาแทนผู้เยาว์ ผู้ใช้อำนาจปกครองก็ต้องขออนุญาตศาลก่อน เพราะเป็นการทำสัญญาประนีประนอมยอมความอันเกี่ยวแก่ทรัพย์สินของเด็ก ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1574 (12)

หากการตั้งตัวแทนไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือ สัญญาประนีประนอมยอมความนั้น ย่อมไม่ผูกพันตัวการให้ต้องปฏิบัติตามสัญญา

คำพิพากษาศาลฎีกา 1413/2524 บันทึกข้อตกลงระหว่างโจทก์กับ ป. มีลักษณะเป็นหนังสือสัญญาประนีประนอมยอมความระหว่างโจทก์กับจำเลย เมื่อ ป. ไม่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากจำเลยให้ทำหนังสือประนีประนอมยอมความ จึงถือไม่ได้ว่า ป. กระทำการแทนจำเลย หนังสือประนีประนอมยอมความดังกล่าวจึงไม่มีผลผูกพันโจทก์และจำเลยให้ต้องปฏิบัติตาม แต่จำเลยจะอ้างสัญญาประนีประนอมยอมความขึ้นต่อผู้ปิดความรับผิดชอบไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3187/2524 สัญญาประนีประนอมยอมความระหว่างจำเลยที่ 2 ลูกจ้างจำเลยที่ 1 กับ ต. คนขับรถของโจทก์มีใจความว่า จำเลยที่ 2 ยินยอมชดใช้ค่าเสียหายทั้งหมดให้ผู้เสียหาย จำเลยที่ 2 กับ ต. ลงชื่อไว้ในฐานะคู่กรณี โจทก์ซึ่งเป็น

ผู้เสียหายที่แท้จริงไม่ได้ลงชื่อและมีได้มอบหมายให้ ต. เป็นตัวแทนโดยมีหลักฐานเป็นหนังสือเพื่อทำสัญญาประนีประนอมยอมความกับจำเลยที่ 2 จึงไม่มีผลผูกพันโจทก์ โจทก์ฟ้องจำเลยที่ 1 ได้

3. ห้ามฟ้องร้องให้บังคับคดี หากสัญญาประนีประนอมยอมความมิได้มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างหนึ่งอย่างใดลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบ หรือลายมือชื่อตัวแทนของฝ่ายนั้นเป็นสำคัญแล้ว จะฟ้องร้องให้บังคับคดีตามสัญญานั้นไม่ได้ ความสมบูรณ์และผลของสัญญากับการฟ้องร้องบังคับคดีตามสัญญาได้หรือไม่ ซึ่งเป็นเรื่องอำนาจฟ้องนั้น ต้องแยกพิจารณาหากจากกันโดยเด็ดขาด กล่าวคือ ถ้าจะพิจารณาเรื่องความสมบูรณ์เป็นสัญญาประนีประนอมยอมความหรือไม่ ก็ดูแค่เข้าหลักเกณฑ์ 3 ข้อ ตามมาตรา 850 หรือไม่เท่านั้น และเมื่อเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความแล้วมีผล เช่นไร ก็เป็นไปตามมาตรา 852 แต่พอถึงขั้นจะฟ้องร้องบังคับคดี ก็พิจารณาเพียงว่ามีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบหรือลายมือชื่อตัวแทนของฝ่ายนั้นเป็นสำคัญ ตามมาตรา 851 หรือไม่เท่านั้น

การห้ามฟ้องร้องให้บังคับคดีนั้นรวมถึงห้ามต่อสู้คดีด้วย มิใช่ห้ามเฉพาะแต่การฟ้องเท่านั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3632/2525 ข้อตกลงระหว่างตัวแทนของโจทก์กับจำเลยเกี่ยวกับจำนวนค่าเสียหายที่จำเลยจะต้องชดใช้ให้แก่โจทก์ในกรณีที่จำเลยผิดสัญญาไม่ส่งข้าวโพดให้โจทก์นั้นมีลักษณะเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความ จะต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบหรือลายมือชื่อของตัวแทนของฝ่ายนั้นจึงจะยกขึ้นต่อสู้คดีได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4289/2534 จำเลยอ้างว่ามีสัญญาประนีประนอมยอมความเมื่อไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือจึงรับฟังตามข้อต่อสู้ไม่ได้ เพราะ ป.พ.พ.มาตรา 851 หมายความว่ารวมถึงการต่อสู้คดีด้วยไม่ว่าจะมีการปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความดังกล่าวแล้วหรือไม่ก็ตาม

แม้การห้ามฟ้องร้องบังคับคดีจะหมายรวมถึงห้ามต่อสู้คดีด้วยก็ตาม **แต่ก็ไม่** หมายความว่ารวมถึงการยกเรื่องสัญญาประนีประนอมยอมความที่ขาดหลักฐานเป็นหนังสือขึ้นต่อสู้คดี กล่าวคือ หากคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งเป็นโจทก์ฟ้องคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเป็นจำเลยต่อศาล ขอให้บังคับจำเลยปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความ ที่ไม่มี

หลักฐานเป็นหนังสือ เช่นนี้ จำเลยชอบที่จะยกเรื่องสัญญาดังกล่าวขาดหลักฐานเป็นหนังสือขึ้นต่อสู้คดี ขอให้ศาลยกฟ้องโจทก์ได้ แต่จะอ้างตัวสัญญาขึ้นต่อสู้ไม่ได้

ผลของสัญญาประนีประนอมยอมความ

มาตรา 852 ผลของสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น ย่อมทำให้การเรียกร้องซึ่งแต่ละฝ่ายได้ยอมสละนั้นระงับสิ้นไป และทำให้แต่ละฝ่ายได้สิทธิตามที่แสดงในสัญญานั้นว่าเป็นของตน

1. การเรียกร้องซึ่งแต่ละฝ่ายได้ยอมสละนั้นระงับ คือสิทธิเรียกร้องตามมูลหนี้เดิมเฉพาะที่สละเท่านั้นระงับ ในกรณีมูลหนี้เดิมมีสิทธิเรียกร้องได้หลายข้อ ข้อไหนไม่ได้สละข้อนั้นก็ไม่ว่างและมูลหนี้เดิมจะระงับหรือไม่ระงับก็มีผลเฉพาะคู่สัญญาเท่านั้น เมื่อมูลหนี้เดิมระงับแล้วโดยหลักย่อมจะฟ้องร้องบังคับคดีตามมูลหนี้เดิมที่ระงับไม่ได้ แต่หากสัญญาประนีประนอมยอมความตกเป็นโมฆะไม่ว่าด้วยเหตุใด มูลหนี้เดิมย่อมไม่ระงับ นอกจากนี้ในสัญญาประนีประนอมยอมความอาจตกลงให้สิทธิเดิมคงอยู่ตามข้อตกลงใหม่ก็ได้ มาตรา 852 มิได้หมายความว่าต้องเป็นสิทธิคนละอย่างกับสิทธิเดิม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 819/2521 จำเลยเช่าตึกแถวของโจทก์ เมื่อครบกำหนดตามสัญญาเช่าแล้วจำเลยไม่ออก โจทก์จึงฟ้องคดีขอให้ขับไล่และเรียกค่าเสียหายจากการขาดประโยชน์ในการใช้ตึกแถว จำเลยทำสัญญาประนีประนอมยอมความยอมออกจากตึกแถว และยอมใช้ค่าเสียหาย ศาลพิพากษาตามยอม คดีถึงที่สุด ต่อมาโจทก์ฟ้องคดีนี้โดยบรรยายฟ้องว่า ในวันที่จำเลยและบริวารออกไปจากตึกแถวที่เช่า โจทก์ได้ตรวจดูอาคารปรากฏว่ากระเบื้องกันสาดด้านหน้าถูกรื้อออกหมด กระเบื้องหลังคาถูกรื้อไปบางส่วน ประตูละแวกด้านหน้าชำรุดเสียหาย ซึ่งจำเลยมีเจตนาก่อให้เกิดความเสียหาย มิใช่ความเสียหายที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติดังนี้ คำบรรยายฟ้องดังกล่าวย่อมคลุมถึงความเสียหายทั้งที่เกิดจากสัญญาเช่า ซึ่งจำเลยต้องรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 562 และเกิดจากการละเมิดตาม มาตรา 420 เมื่อศาลฟังว่าการที่ประตูละแวกถูกรื้อนั้น มิใช่เพราะเสื่อมสภาพไปตามกาลเวลา แต่เป็นเพราะจำเลยไม่สงวนรักษาทรัพย์สินที่เช่า จึงให้จำเลยใช้ค่าเสียหายที่โจทก์ต้องซ่อมแซมจึงตรงตามประเด็นแล้วไม่เป็นการนอกฟ้อง และสัญญาประนีประนอมยอมความในคดีก่อนเป็นเรื่องจำเลยไม่คืน

ทรัพย์สินที่เขา อันเป็นค่าเสียหายคนละมูลกรณีกับค่าเสียหายเกี่ยวกับประตุเหล็กในคดีนี้ ค่าเสียหายในคดีนี้จึงไม่ระงับขึ้นไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 844/2523 คู่ความทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันในคดีแพ่งเกี่ยวกับเชิดฉบับที่ฟ้องจำเลยในคดีอาญา ศาลพิพากษาตามยอมแล้ว แต่ข้อความในสัญญาประนีประนอมยอมความดังกล่าว ไม่ปรากฏว่าโจทก์ร่วม (ผู้เสียหาย) ได้ตกลงสละสิทธิในการดำเนินคดีส่วนอาญากับจำเลยแต่ประการใด ดังนี้ ถือว่าคู่ความตกลงประนีประนอมยอมความกันแต่เฉพาะในคดีแพ่งเท่านั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3872/2524 เมื่อได้ทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันแล้ว ข้อพิพาทซึ่งได้ฟ้องร้องกันไว้ก่อนทำสัญญายอมระงับสิ้นไปด้วย เว้นแต่จะได้ระบุเป็นข้อยกเว้นไว้

เมื่อสัญญาประนีประนอมยอมความแต่ละข้อมีความสมบูรณ์เป็นเอกเทศต่างหากจากกัน มิได้เป็นเรื่องที่ทั้งสองฝ่ายจะต้องปฏิบัติตอบแทนกัน แม้ฝ่ายหนึ่งปฏิบัติผิดสัญญาข้อหนึ่ง ก็หาเป็นผลให้ข้อพิพาทซึ่งระงับสิ้นไปแล้วตามสัญญาอีกข้อหนึ่งยังไม่ระงับไปไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2188/2532 โจทก์จำเลยได้เจรจากันเรื่องทรัพย์สินมรดกของบิดามารดา ฝ่ายจำเลยเสนอให้โคแก่โจทก์ 3 ตัวเท่านั้น ฝ่ายโจทก์ยืนยันจะขอแบ่งที่นาด้วย และโจทก์จำเลยลงชื่อไว้ในบันทึกเช่นนี้ บันทึกดังกล่าวเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความระหว่างโจทก์จำเลยในเรื่องทรัพย์สินอื่นที่มิใช่ที่ดิน เมื่อโจทก์ได้รับโคไป 3 ตัวแล้ว โจทก์ก็ไม่มีสิทธิที่จะขอแบ่งทรัพย์สินอื่นเว้นแต่ที่ดิน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 98/2540 ข้อความในหนังสือที่โจทก์ทำให้แก่จำเลยมีว่า "ตามที่ ชสท. (จำเลย) ได้เลิกจ้างข้าพเจ้า... ข้าพเจ้าได้รับเงินบำเหน็จ...และเงินชดเชยตามกฎหมายแรงงานเป็นเงิน 424,083 บาท ถูกต้องแล้ว และจะไม่ฟ้องร้องดำเนินคดีแต่ประการใดทั้งสิ้น" นั้น ได้ระบุประเภทของเงินไว้เฉพาะเงินบำเหน็จและค่าชดเชยเท่านั้น มิได้ระบุถึงค่าเสียหายเนื่องจากการเลิกจ้างไม่เป็นธรรมและเงินโบนัสด้วยแต่อย่างใด ข้อความตอนท้ายที่ว่าจะไม่ฟ้องร้องดำเนินคดีแต่ประการใดนั้นก็หาได้ระบุไว้โดยแจ้งชัดว่าโจทก์ทั้งสองได้ปลดหนี้ในเงินอื่น ๆ รวมทั้งค่าเสียหายเนื่องจากการเลิกจ้างไม่เป็นธรรมและเงินโบนัสด้วยไม่ บันทึกดังกล่าวโจทก์เพียงแต่รับรองว่าจะไม่ฟ้องร้องจำเลยเฉพาะที่เกี่ยวกับเงินบำเหน็จและค่าชดเชยเท่านั้น กรณีไม่อาจถือได้ว่าโจทก์สละสิทธิเรียกร้องใน

ค่าเสียหายเนื่องจากการเลิกจ้างไม่เป็นธรรมและเงินโบนัสด้วย โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องเรียกค่าเสียหายเนื่องจากการเลิกจ้างไม่เป็นธรรมและเงินโบนัสจากจำเลยได้

2. คู่สัญญาแต่ละฝ่ายได้สิทธิตามที่แสดงในสัญญาประนีประนอมยอมความว่าเป็นของตน เมื่อมูลหนี้เดิมได้ระงับสิ้นไปดังกล่าวในข้อ 1 แล้ว ยังมีผลอีกประการหนึ่งเกิดแก่คู่สัญญา คือ คู่สัญญาได้สิทธิใหม่ตามที่กำหนดไว้ในสัญญาประนีประนอมยอมความ ดังนั้นเมื่อสัญญาที่ทำกันเข้าหลักเกณฑ์ครบ 3 ข้อ ตามมาตรา 850 แล้ว สัญญานั้นก็เป็นสัญญาประนีประนอมยอมความ ส่งผลให้สิทธิเรียกร้องซึ่งแต่ละฝ่ายยอมสละ (มูลหนี้เดิม) ย่อมระงับสิ้นไป และก่อให้เกิดสิทธิใหม่แก่คู่สัญญาตามที่กำหนดไว้ในสัญญาประนีประนอมยอมความ หากคู่สัญญาฝ่ายใดผิดสัญญา คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งก็จะฟ้องบังคับฝ่ายนั้นให้ปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความได้เท่านั้น (ยกเว้นกรณีศาลพิพากษาตามยอม) จะฟ้องบังคับตามมูลหนี้เดิมที่ระงับไปแล้วไม่ได้ โดยไม่ต้องไปดูว่ามีการทำหลักฐานเป็นหนังสือตามมาตรา 851 หรือไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2127/2538 โจทก์จำเลยได้ทำบันทึกข้อตกลงเกี่ยวกับที่ดินพิพาทและทรัพย์สินที่โจทก์ยกให้แก่จำเลยโดยจำเลยยอมยกทรัพย์สินดังกล่าวส่วนหนึ่งให้บุคคลภายนอก และอีกส่วนหนึ่งจำเลยยอมโอนคืนให้แก่โจทก์ โดยโจทก์ยอมยกยู่ข้าว 1 หลังให้แก่จำเลย บันทึกข้อตกลงดังกล่าวเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความทำให้การเรียกร้องที่โจทก์จำเลยได้ยอมสละนั้นระงับสิ้นไป และทำให้แต่ละฝ่ายได้สิทธิตามสัญญาว่าเป็นของตนตาม ป.พ.พ. มาตรา 850-852 โจทก์จำเลยจึงไม่มีความผูกพันต่อกันตามสัญญาให้เดิม โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องเรียกถอนคืนการให้ที่ดินพิพาทจากจำเลยและเป็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ศาลฎีกามีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยได้ ตาม ป.วิ.พ.มาตรา 142 (5) ประกอบมาตรา 246, 247